

Using the Quran and Nahjul-Balagha in English Scientific Articles Published by Iranian Universities of Medical Sciences -2014

Aram Tirgar¹, Zahra Aghalari², Davood Farajzadeh Alan^{3*}

1- Social Determinants of Health (SDH) Research Center, Health Research Institute, Social Medicine Department, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

2- Environmental Health Department, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran.

3- Quran and Hadith Research Center, Baqiyatallah University of Medical sciences, Tehran, Iran.

*Correspondence should be addressed to Mr. Davood Farajzadeh Alan; Email: farajzad@bmsu.ac.ir

Article Info

Received: Aug 28, 2017

Received in revised form:

Nov 2, 2017

Accepted: Nov 27, 2017

Available Online: Dec 22, 2017

Keywords:

English language articles

Journals

Medical sciences

Nahjul-Balagha

The Quran

Abstract

Background and Objective: The Quran Al-Karim is not a book in the field of medicine and public health; however, it contains many verses in relation to health and hygiene. It also explores the root of events relevant to health and disease. Nahjul-Balagha also contains brilliant clues of health and hygiene. Therefore, the present study was conducted with the aim of determining the degree to which these two guidebooks have been utilized in writing medical articles.

Method: The current applied, cross-sectional investigation was conducted by citation analysis; that is, frequency counts were obtained of original English language scientific articles which were published by Iranian universities of medical sciences in 2014. Data was collected using a researcher-made check-list through the survey of all scientific articles and their references. Descriptive statistical indicators were used for data analysis. In this study, The ethical issues were all considered and the authors declared no conflict of interest.

Results: Of 201,071 studied references from 6,907 published articles and in 696 English language scientific journals belonging to 31 Iranian universities of medical sciences, Quran Al-Karim had been cited 218 times (less than 1%). Also, none of the articles had used Nahjul-Balagha as a reference. The most frequently cited Surahs of the holy Quran in published articles were Al-Baqarah, An-Nisa, Al-Anaam, and Al-Isra, in that order.

Conclusion: Although the findings have shown that the Quran was cited as a reference among published articles in the field of medical sciences, its utilization rate seems to be inadequate.

Please cite this article as: Tirgar A, Aghalari Z, Farajzadeh Alan D. Using the Quran and Nahjul-Balagha in English Scientific Articles Published by Iranian Universities of Medical Sciences -2014. J Res Relig Health. 2018; 4(1): 55- 65.

Summary

Background and Objective: Over 1000 verses of Quran Al-Karim have discussed various sciences. These verses can be divided into three groups: miraculous scientific references, amazing scientific references, and thought-provoking scientific references (1). Out of these science-related verses, around 300 have to do with health and hygiene (2). For example, a verse like “So, clean your clothes” emphasizes the importance of respect for personal hygiene and the

necessity of keeping clothes clean from contamination (3). The Quran also contains the treatment of many psychological problems. As mentioned by God in Surah Al-Isra, the Quran is healing (for heart) and (divine) mercy for believers. Also, in Surah Yunus, God says, “O People of the world, from the Lord came to you a letter which is all guidance, healing for hearts, and guidance and mercy for believers indeed” (4).

Nahjul-Balagha also contains brilliant clues of health and hygiene. In fact, the word “health” and other words related to it have been used in Nahjul-Balagha while talking about various subjects like physical and spiritual health. For example, it has been said that

jealousy jeopardizes body health (5) or that prevention of vice removes pollutions from the heart (6).

On the one hand, academic journals and articles, which constitute the major tool for disseminating the results of scientific research, have the responsibility of providing scientific information in national, regional, and international domains (7). On the other hand, using religious teachings in writing medical science articles can facilitate people's acceptance of and compliance with hygienic facts. Therefore, the present study was conducted with the aim of determining the degree to which Quran Al-Karim and Nahjul-Balagha have been utilized in writing medical articles published in Iranian universities of medical sciences.

Method: The current applied, cross-sectional investigation was conducted during the fall semester of 2015. The study focused on English language articles published by Iranian universities of medical sciences during the previous year (2014). In order to collect the data, journals with scientific-research status were examined by consulting the website of 47 universities of medical sciences in Iran. In total, frequency counts were obtained for 171 English language journals. Adopting a citation analysis procedure, data was collected using a particular check-list designed based on previous studies (8,9).

Results: The results of data analysis revealed that, during the period which was the focus of the study (2014), 7571 English language articles were published in 2,258 issues of 171 journals belonging to 31 Iranian universities of medical sciences. It was found that over 201,071 references had been used in these articles.

In terms of the number of papers, 16 articles (0.2 % of all articles) cited Quran verses. With respect to frequency, however, 159 verses had been used 218 times (0.1% of all references listed in the reference section).

Considering the distribution of the citations, these 159 verses belonged to 57 Surahs of Quran Al-Karim, with the most frequently cited Surahs of the holy Quran in published articles being Al-Baqarah (34 times), An-Nisa (21 times), Al-Anaam (14 times), and Al-Isra (14 times).

Out of 30,558 keywords in 7,571 studied articles, 11 keywords (0.03% of all keywords) belonged to Quran. Also, none of the articles had used Nahjul-Balagha as a Keywords.

Regarding the study type of the published articles related to Quran Al-Karim, most of the papers (13 articles accounting for 81.2% of all Quran-related papers) were review articles. In most of these articles, the study setting consisted of books and articles. Finally, the most widely used instrument in such papers (13 articles which is equal to 81.2% of all Quran-related papers) was research-made checklists.

Conclusion: The results of this study indicate the shortage of research and scientific articles published by Iranian universities of medical sciences which have utilized the Quran and Nahjul-Balagha. More specifically, there were only 16 Quran-related articles, which contained 218 references to the Quran. This is

negligible in comparison with the total number of published articles in these journals (7,571) and the overall number of references in these publications (over 200,000 references).

On the other hand, it was discovered that none of the published articles had used brilliant sermons, wisdoms, or letters of Nahjul-Balagha. The results of another study demonstrated that, during a 22-year period, only 2 articles published by the journal of a university of medical sciences (0.01% of the total number of published articles) had made citations to Nahjul-Balagha (9).

Taken together, the results of this study showed that the Quran and Nahjul-Balagha are used as references in articles published in the realm of medicine. However, the total number of such articles is not satisfactory. People in the academia should pay more attention to these two sources in their scientific articles.

References

1. Khanjani N, Khaldari F, amiri N. The viewpoint of Quran about the risk factors of non-communicable diseases. *The Journal of Teb Va Tazkiyeh*. 2015;23(3 and 4):87-100. (Full Text in Persian)
2. Rezaei HR. Objectives and methodology of medical verses. *The Journal of Qur'an and Science*. 2008;2(2):67-41. (Full Text in Persian)
3. The Holy Quran, Surah Al-Moddaser, Verse 4. (Full Text in Arabic)
4. The Holy Quran, Surah Al -Baghare, Verse 57. (Full Text in Arabic)
5. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 225. (Full Text in Arabic)
6. Nahjolbalagheh. Translited By M. Dashti, Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha ,Translate by: Dashti,M. Qom: Mashhoor; 2006. saying 373. (Full Text in Arabic)
7. Zaki MA. Investigate the content of the research trends in scientific journals Management. *Knowledge Management*. 2006;75(1): 43-74. (Full Text in Persian)
8. Tirgar A, Abolghasemi MB, M. Y. Citation analysis of Medical Student thesis: before and after the availability of digital library. *Iranian Quarterly of Education Strategies*. 2013;5(4):237-42. (Full Text in Persian)
9. Tirgar A, Habibzadeh Y, YadollahPour MH. Using Quran and Nahj olbalagheh in Scientific outputs of medical sciences. *Islam and Health Journal*. 2014;1(2):22-6. (Full Text in Persian)

مستوى إستعمال القرآن الكريم و نهج البلاغة في المقالات الانجليزية للجامعات الطبية في ايران خلال عام ٢٠١٤م.

آرام تيرجر^١، زهرا آقارلى^٢، داود فرجزاده آلان^٣

- ١- مركز بحوث العوامل الاجتماعية المؤثرة على الصحة، مركز الدراسات الصحية، قسم الطب الاجتماعي، جامعة بابل للعلوم الطبية، بابل، إيران.
٢- قسم الصحة البيئية، كلية الصحة، جامعة غونباد للعلوم الطبية، غونباد، إيران.
٣- مركز أبحاث الطب والقرآن والحديث، جامعة بقية الله عج للعلوم الطبية، طهران، إيران.
* المراسلات موجهة إلى السيد داود فرجزاده آلان؛ البريد الإلكتروني: farajzad@bmsu.ac.ir

معلومات المادة	الملخص
الوصول: Aug ٢٨، ٢٠١٧	<p>خلفية البحث وأهدافه: لم يعتبر القرآن الكريم كتابا في مجال الطب والصحة، ولكن يمكن إستعمال العديد من آيات هذا الكتاب الإلهي لشرح أهمية الصحة أو فهم جذور بعض الأحداث المرتبطة بالصحة والمرض. كما يمكن العثور على اشارات صحية مدهشة في كتاب نهج البلاغة أيضا. لذلك، أجريت الدراسة الحالية لتحديد مدى إستعمال الموارد المذكورة في المقالات التي كتبت في مجال العلوم الطبية في ايران.</p> <p>منهجية البحث: تم إجراء هذا البحث المقطعي والتطبيقي بصورة تعتمد على التحليل الإستشهادي و احصاء المقالات العلمية - البحثية باللغة الإنجليزية التي نشرتها جامعات العلوم الطبية الإيرانية في عام ٢٠١٤. تم جمع البيانات من خلال إستعمال قائمة التدقيق التي تم إحرازها وفقا لاهداف البحث و من خلال استعراض جميع المقالات و مصادرها. وقد استخدمت المؤشرات الإحصائية الوصفية لمعالجة المعطيات أيضا. تمت مراعاة جميع الموارد الأخلاقية في هذا البحث. إضافة الى ذلك، فإن مؤلفي المقالة لن يبلغوا عن تضارب المصالح في هذا البحث.</p> <p>الكشوفات: أظهرت النتائج الحاصلة من استخلاص ٢٠١٠٧١ مصدرا من ٧٥٧١ مقالة منشورة، في شكل ٢٢٥٨ عددا من المجلات العلمية - البحثية باللغة الإنجليزية التي تنتمي إلى ٣١ جامعة طبية في ايران، بأن كانت الإشارة إلى القرآن الكريم ٢١٨ مرة (أقل من ١ في المائة). و لم يستعمل نهج البلاغة في مصدر أي مقالة أيضا. وكانت أكثر سور القرآن استشهادا أيضا على التوالي هي سورة البقرة و ثم سورة النساء، الأنعام و الأسراء.</p> <p>النتيجة: على الرغم من أن نتائج البحث تشير إلى الإستشهاد بالقرآن الكريم في مقالات العلوم الطبية في ايران ولكن معدله يبدو قليلا جدا.</p>
وصول النص النهائي: Nov ٢، ٢٠١٧	
القبول: Nov ٢٧، ٢٠١٧	
النشر الإلكتروني: Dec ٢٢، ٢٠١٧	
الألفاظ الرئيسية:	
العلوم الطبية	
القرآن	
المجلات	
المقالات الإنجليزية	
نهج البلاغة	

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Tirgar A, Aghalari Z, Farajzadeh Alan D. Using the Quran and Nahjul-Balagha in English Scientific Articles Published by Iranian Universities of Medical Sciences -2014. J Res Relig Health. 2018; 4(1) : 55- 65.

میزان بهره‌گیری از قرآن و نهج‌البلاغه در مقاله‌های انگلیسی زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران طی سال ۲۰۱۴ میلادی

آرام تیرگر^۱، زهرا آقالری^۲، داود فرج‌زاده آلان^{۳*}

- ۱- مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، پژوهشکده‌ی سلامت، گروه پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۲- گروه بهداشت محیط، دانشکده‌ی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران.
۳- مرکز تحقیقات طب، قرآن و حدیث، دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج)، تهران، ایران.
مکاتبات خطاب به آقای داود فرج‌زاده آلان؛ رایانامه: farajzad@bmsu.ac.ir

چکیده

سابقه و هدف: قرآن کریم کتابی در زمینه‌ی پزشکی و بهداشت قلمداد نمی‌شود، اما از بسیاری از آیات این کتاب الهی می‌توان در تبیین اهمیت سلامت و بهداشت و یا فهم ریشه‌ی برخی وقایع مرتبط با سلامت و بیماری سود جست. در کتاب شریف نهج‌البلاغه نیز می‌توان سرنخ‌های شگرفی از بهداشت و سلامتی یافت. از این رو، پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان بهره‌گیری از منابع یادشده در تدوین مقاله‌های علوم پزشکی کشور صورت گرفته است.

روش کار: این پژوهش مقطعی و کاربردی به شیوه‌ی تحلیل استنادی و به صورت سرشماری روی مقاله‌های علمی - پژوهشی انگلیسی زبانی که دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران طی سال ۲۰۱۴ میلادی منتشر کردند، انجام شده است. داده‌ها با استفاده از چک‌لیست محقق‌ساخته‌ی متناسب با اهداف پژوهش و از طریق بررسی کلیه مقاله‌ها و منابع آنها گردآوری شده است. برای پردازش داده‌ها نیز از شاخص‌های آماری توصیفی استفاده شده است. در این پژوهش همه‌ی موارد اخلاقی رعایت شده است. علاوه بر این، نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: یافته‌های حاصل از استخراج ۲۰۱۰۷۱ منبع از ۷۵۷۱ مقاله‌ی منتشرشده، در قالب ۲۲۵۸ شماره از مجلات علمی - پژوهشی انگلیسی زبان متعلق به ۳۱ دانشگاه علوم پزشکی کشور نشان داده که استناد به قرآن کریم، ۲۱۸ مرتبه (کمتر از ۱ درصد) بوده است. همچنین در منابع هیچ مقاله‌ی از نهج‌البلاغه استفاده نشده است. پر استنادترین سوره‌های قرآن نیز به ترتیب سوره‌ی بقره و بعد از آن سوره‌های نساء، انعام و اسراء بوده است.

نتیجه‌گیری: گرچه یافته‌های پژوهش از استناد به قرآن کریم در مقاله‌های علوم پزشکی کشور حکایت می‌کند، اما میزان آن بسیار اندک به نظر می‌رسد.

اطلاعات مقاله

دریافت: ۶ شهریور ۹۶
دریافت متن نهایی: ۱۱ آبان ۹۶
پذیرش: ۶ آذر ۹۶
نشر الکترونیکی: ۱ دی ۹۶

واژگان کلیدی:

علوم پزشکی
قرآن
مجلات
مقاله‌های انگلیسی
نهج‌البلاغه

استناد مقاله به این صورت است:

Tirgar A, Aghalari Z, Farajzadeh Alan D. Using the Quran and Nahjul-Balagha in English Scientific Articles Published by Iranian Universities of Medical Sciences -2014. J Res Relig Health. 2018; 4(1) : 55- 65.

مقدمه

«علق» است. واژه‌ی «علق» شش بار در سوره‌های علق، حج، مؤمنون، غافر و قیامت به صورت‌های مختلف به کار رفته است. همچنین سوره‌ی با نام «علق» نیز نازل شده است. «أَفْرَأُ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ عَلَقٍ»؛ «بخوان به نام پروردگارت که آفرید، انسان را از علق آفرید» (۹). یادآوری این نکته لازم است که در قرآن چینش مراحل خلقت انسان نیز به صورت ویژه‌ی بیان شده که قبل از آن سابقه نداشته است؛ این هم نشان‌دهنده‌ی اعجاز علمی قرآن است (۱۰ و ۱۱).

پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) درباره‌ی شفا بخشی قرآن کریم می‌فرماید: «من لم يستشف بالقرآن فلاشفاه الله»؛ «هر کس شفای بیماری‌های خود را از قرآن طلب نکند، خدا او را شفا نخواهد داد». همچنین ایشان در سخنی دیگر، قرآن را دارو و درمان معرفی کرده‌اند: «القرآن هو الدواء» (۱۲). از امام باقر (علیه‌السلام) نیز نقل شده است که «فی القرآن شفاء من کل داء»؛ «در قرآن برای هر دردی، شفایی هست» (۱۲). امیرالمؤمنین علی (علیه‌السلام) نیز قرآن را «ربیع القلوب» یعنی بهار دل‌ها معرفی می‌کنند که بهار، تجلی شادی است و قرآن خود سرچشمه‌ی شادی دل است (۱۳). همچنین حضرت در کلام خود به جنبه‌ی شفا بخشی قرآن اشارات زیادی داشته‌اند؛ چنانکه فرمودند: «جز از قرآن، درمان بیماری دل را نجوید و برای دردهایتان، از قرآن سلامتی بخواهید» (۱۴).

در کتاب شریف نهج‌البلاغه نیز می‌توان سرخ‌های شگرفی از بهداشت و سلامتی یافت. به طوری که واژه‌ی سلامت و هم‌خانواده‌های آن در نهج‌البلاغه در موضوعات مختلفی از جمله سلامت بدن و روح به کار رفته است؛ مانند این عبارت درباره‌ی حسد و تأثیر نهی از منکر در سلامت دل: حسادت سلامت جسم را به خطر می‌اندازد (۱۵) و نهی از منکر دل را از آلودگی‌ها سالم نگه می‌دارد (۱۶).

در واقع آنچه حضرت علی (ع) را در میان همه‌ی رهبران دینی و حتی بالاتر از فیلسوفان نام‌آور جهان، بر چکاد رفیع علم پزشکی قرار می‌دهد، ورود به فلسفه‌ی علم پزشکی و تفکرات عقلی مرتبط با آن است. در حوزه‌های گوناگون وابسته به امور پزشکی، سخنان ارزشمندی از حضرت علی (علیه‌السلام) موجود است که امروزه در متون علمی و حتی در بعضی از قانونگذاری‌ها، به آنها استناد می‌شود (۱۷). برای نمونه می‌توان احادیثی را در زمینه‌های پاک‌دامنی طبیب، احساس مسئولیت و اهتمام به تشخیص بیماری، رعایت ضرورت در تجویز دارو، حفظ اسرار بیمار، ایجاد امیدواری در دل بیمار، جلوگیری از طبابت افراد غیرمتخصص و تقوای پزشکی مطرح کرد (۱۷). از

در دین مبین اسلام و از میان کتاب‌های مقدس آن، قرآن کریم کامل‌ترین و جامع‌ترین کتاب برای هدایت انسان شناخته می‌شود. در میان آیات این کتاب گران‌بها اشارات و ظرافت‌های علمی متعددی در حوزه‌های مختلف از جمله طب و سلامت به چشم می‌خورد که از علوم جدید با فاصله‌ی بیش از ۱۴۰۰ سال سبقت گرفته است (۱ و ۲). مطالب پزشکی که در قرآن مطرح شده، دارای اعجاز و شگفتی است. درحالی‌که عقول بشر در آن زمان از کشف آن عاجز بوده و در این زمان از شگفتی آن متعجب است. آنچه با تدبر در آیات شریف این کتاب آسمانی به دست می‌آید این است که قوانین و مقررات قرآن با نظم طبیعت و سلامت جسم و روح انسان همگون است، به این معنا که نمی‌توان در قرآن مسئله‌ی یافت که با سلامت انسان در تضاد باشد (۳).

قرآن کریم در بیش از هزار آیه به مباحث علوم مختلف اشاره کرده است که این آیات را می‌توان به سه بخش ذیل تقسیم کرد: اشارات علمی اعجاز‌آمیز قرآن، اشارات علمی شگفت‌آور قرآن و اشارات علمی اندیشه‌ساز قرآن (۱). از میان این آیات، حدود ۳۰۰ آیه به نکات پزشکی و بهداشتی اشاره دارد (۴). برای نمونه آیتی مانند «وَيُنَبِّئُكَ فَطَهَّرَ»؛ «و لباست را پاک کن» درباره‌ی رعایت بهداشت فردی و ضرورت پاک نگاه داشتن لباس و تطهیر آن از آلودگی (۵)، «ارْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ»؛ «به او گفتیم: با پای خود روان شو که این شستنگاهی سرد و نوشیدنی است» درباره‌ی مطلوب بودن شست‌وشوی بدن با آب خنک و قابل شرب (۶)، «لَا يَمْسُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ»؛ «که جز پاکان با آن تماس نمی‌گیرند» درباره‌ی لزوم کسب طهارت، برای مس قرآن (۷) و «و ظَلَلْنَا عَلَيْكُمُ الْعَمَامَ وَ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَاءَ وَالسَّلْوَى كُلُّوْا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَ مَا ظَلَمْنَا وَ لَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ»؛ «و ابرها را بر شما سایه‌گستر کردیم؛ و خوراکی [عسل طبیعی] و سلوی [نوعی پرنده] را بر شما فرو فرستادیم، (و گفتیم:) از [خوراکی‌های] پاکیزه (از) آنچه به شما روزی داده‌ایم، بخورید؛ اولی آنان با ناسپاسی خود] بر ما ستم نکردند، بلکه همواره بر خودشان ستم می‌نمودند» درباره‌ی استفاده نکردن از تغذیه‌ی سالم و پاک و ظلم و ضرر بر نفس (۸).

علاوه‌براین، خداوند در آیات مختلفی از قرآن کریم، به علم پزشکی نیز اشاره فرموده است. به طوری که مراحل خلقت انسان در قرآن بیان شده است. یکی از این مراحل مرحله‌ی

این پژوهش به صورت توصیفی - کاربردی طی نیمسال اول سال ۱۳۹۴ شمسی مقارن با نیمسال اول سال ۲۰۱۵ میلادی و با هدف بررسی میزان بهره‌گیری از قرآن کریم و نهج‌البلاغه در مقاله‌های انگلیسی زبان منتشر شده در مجلات دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور طی سال قبل از آن (سال ۲۰۱۴ میلادی) به اجرا در آمده است.

برای گردآوری اطلاعات به تارنمای^۲ ۴۷ دانشگاه علوم پزشکی کشور و سپس به صفحه‌ی مربوط به مجلات علمی - پژوهشی آنها (۱۷۱ مجله‌ی انگلیسی زبان طی سال ۲۰۱۴ میلادی) مراجعه شد و کلیه مقاله‌ها به صورت تمام‌شماری بررسی شد. ۱۱ دانشگاه به دلیل منتشر نکردن مجلات انگلیسی زبان از فهرست دانشگاه‌های مورد بررسی کنار گذاشته شد. یادآوری این نکته نیز لازم است که جستجو بر اساس کلیدواژه و یا تارنماهای انتشار مجلات نبوده است (علت مراجعه نکردن به پایگاه‌های اطلاعاتی، احتمال به‌روز نبودن آنها بود). بنابراین جمع‌آوری اطلاعات از طریق مراجعه به تارنمای دانشگاه‌ها و سپس صفحه‌ی مربوط به مجلات هر دانشگاه انجام شده است. درباره‌ی معیار ورود و خروج نیز گفتنی است که همه‌ی مقاله‌های انگلیسی زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی وارد مطالعه شدند و هیچ نشریه و دانشگاهی کنار گذاشته نشد، مگر تعدادی از دانشگاه‌ها که نشریه‌ی لاتین نداشتند.

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از روش تحلیل استنادی (روشی پرکاربرد در علم‌سنجی و شاخه‌ی کتاب‌سنجی که برای بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتارهای اطلاع‌یابی استفاده‌کنندگان از منابع علمی به کار می‌رود) استفاده شده و اطلاعات مورد نیاز نیز با استفاده از فرم جمع‌آوری ویژه‌ی برگرفته از مطالعات گذشته‌ی مؤلفان متناسب با اهداف پژوهش، جمع‌آوری شده است (۲۲ و ۲۳). در همین زمینه علاوه بر مراجعه به فهرست منابع و بررسی اطلاعات مورد نظر درباره‌ی ویژگی‌های کتاب‌شناختی مقاله‌ها مانند دفعات استفاده از قرآن، سوره یا سوره‌های مورد استفاده، آیه یا آیات ارجاع داده شده، دفعات استفاده از نهج‌البلاغه و تعداد کل منابع، اطلاعات دیگری شامل الف) مشخصات مقاله‌ها (مانند دوره و شماره‌ی مجله، تعداد نویسندگان، تعداد کلیدواژه‌ها، تعداد کلیدواژه‌ی قرآن و نهج‌البلاغه)؛ ب) نوع و روش مطالعه، ابزار جمع‌آوری داده‌ها و موضوع مورد مطالعه نیز گردآوری شده است.

برای پردازش داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی مانند

آن جمله امام علی (ع) درباره‌ی تشریح^۱ بدن در نهج‌البلاغه می‌فرماید: «اغْبُوا لَهَذَا الْإِنْسَانَ يَنْظُرُ بِشَحْمٍ وَيَتَكَلَّمُ بِلَحْمٍ وَ يَسْمَعُ بِعَظْمٍ وَيَتَنَفَّسُ مِنْ خَرْمٍ»؛ «از ویژگی‌های انسان در شگفتی می‌مانید که با پاره‌ی «پی» می‌نگرد و با «گوشت» سخن می‌گوید و با «استخوان» می‌شنود و از «شکافی» نفس می‌کشد» (۱۸).

طبق نظریه‌ی متفکرانه‌ی «دواک فیک ولا تشع و داک منک ولا تبصر»، انسان از نگاه حضرت علی (ع) مجموعه‌ی بزرگ و کامل معرفی شده که از وی به عالم اکبر یاد می‌شود و درد و درمان را نیز در وجود او نهادینه می‌انگارد. دانشمندان علوم پزشکی جهان پس از شکست‌های متمادی در زمینه‌ی درمان بسیاری از بیماری‌ها، به این نظریه‌ی بی‌بدیل حضرت علی (ع) که بی‌تردید ارتباطی تنگاتنگ با علم الهی دارد، نزدیک شده‌اند (۱۷).

قرآن پژوهی که بر واکاوی رموز نهفته در آیات وحی و پی بردن به حقایق در کلام الهی تأکید دارد، می‌تواند یکی از حوزه‌های مناسب تحقیقاتی در علوم پزشکی باشد؛ چراکه سلامتی در فرهنگ متعالی اسلام از ارزش والایی برخوردار است و خداوند قرآن کریم را کتاب هدایت و سلامتی معرفی می‌کند (۱۹) که برای ترویج سلامتی و درمان بیماری‌ها راهگشا است. تدوین مقاله‌های علمی با استناد به مطالب مندرج در کتاب‌های مذهبی همچون قرآن کریم و نهج‌البلاغه تأثیر بسیاری در پذیرش و اجرای مسائل بهداشت و سلامت بخش بزرگی از مردم جامعه دارد (۲۰).

امروزه مجله‌ها و مقاله‌های دانشگاهی که اصلی‌ترین ابزار نشان دادن نتایج پژوهش‌ها و مطالعات علمی محسوب می‌شوند، وظیفه‌ی اطلاع‌رسانی علمی را در سطوح ملی، منطقه‌ی و بین‌المللی عهده‌دار هستند (۲۱). به عبارت دیگر، یکی از مجاری اصلی تبادل اطلاعات بین متخصصان و حتی عموم جامعه نیز به‌شمار می‌روند. از سویی دیگر به‌کارگیری آموزه‌های مذهبی در تدوین مقاله‌های علوم پزشکی، می‌تواند پذیرش آگاهی‌های بهداشتی عموم جامعه و عمل به آنها را آسان‌تر و باورپذیرتر کند. از این‌رو، بر آن شدیم تا به بررسی میزان بهره‌گیری از آیات قرآن کریم و بیانات حضرت علی (ع) در مقاله‌های انگلیسی زبان منتشر شده در مجلات دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران بپردازیم.

روش کار

^۲ site

^۱ Anatomy

شاخص‌های پراکندگی و گرایش به مرکز، همچنین جداول و نمودارها استفاده شده است.

یافته‌ها

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داده که طی دوره‌ی مورد پژوهش (سال ۲۰۱۴ میلادی)، ۱۷۱ مجله‌ی

انگلیسی زبان متعلق به ۳۱ دانشگاه علوم پزشکی کشور، ۷۵۷۱ مقاله در قالب ۲۲۵۸ شماره منتشر کرده است که شمارش تعداد منابع مورد استفاده در آنها، از به‌کارگیری بیش از دویست هزار (۲۰۱۰۷۱) منبع حکایت می‌کند. اطلاعات بیشتر در این باره در جدول شماره‌ی ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. شاخص‌های آمار توصیفی مقاله‌های انگلیسی زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران طی سال ۲۰۱۴ میلادی

متغیر	میانگین	حداقل	حداکثر
تعداد مقاله در هر شماره از مجله	۱۰/۶۳±۵/۰۶	۱	۴۳
تعداد نویسندگان مقاله‌ها در هر شماره از مجله	۴۶/۳۴±۲۵/۳۱	۱۱	۲۱۱
تعداد کلیدواژه‌ها در هر شماره از مجله	۴۳/۰۷±۲۳/۶۳	۵	۲۳۰
تعداد کل منابع استناد شده در هر شماره از مجله	۲۸۸/۰۷±۲۰۹/۵۹	۵	۳۸۵۲

آیات، در مجموع ۱۵۹ آیه به تعداد ۲۱۸ مرتبه (۰/۱ درصد از کل منابع موجود در فهرست منابع) به آیات این کتاب آسمانی اختصاص داشت.

از نظر وضعیت توزیع سوره‌های قرآنی، آیات مذکور (۱۵۹ آیه) متعلق به ۵۷ سوره‌ی قرآن کریم بود که بیشترین استناد به سوره‌ی بقره با ۳۴ مرتبه و در مراتب بعد سوره‌های نساء (۲۱ مرتبه)، انعام و اسراء (هر یک ۱۴ مرتبه) بود.

پردازش داده‌ها از نظر آیات مورد استفاده گویای آن است که بیشترین تعداد استنادها به ترتیب مربوط به آیه‌های ۸۳ و ۲۳۳ سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۱۴۱ سوره‌ی انعام، آیه‌ی ۱۴ سوره‌ی لقمان (هر یک ۴ مرتبه) و در نهایت آیه‌های ۲۳ سوره‌ی نساء و ۳۲ سوره‌ی مائده (هر یک ۳ مرتبه) بوده است.

از نظر نوع مطالعه (از میان ۱۶ مقاله‌ی دارای استناد به قرآن کریم) بیشتر مقاله‌ها (۱۳ مقاله، معادل ۸۱/۲ درصد) از نوع مروری بود. نمونه‌های پژوهش در بیشتر مقاله‌های یادشده (۳۳ مقاله، معادل ۸۱/۲ درصد) کتاب‌ها و مقاله‌ها؛ و ابزار پژوهش بیشتر آنها چک لیست و فرم محقق ساخته بود. اطلاعات بیشتر در این باره در جدول شماره‌ی ۲ نشان داده شده است.

بررسی تعداد مؤلفان مقاله‌ها گویای آن است که در مجموع، طی این دوره‌ی زمانی حدود سی‌وسه‌هزار محقق یا نویسنده (۳۳۰۶۲ مؤلف) در تدوین این آثار علمی مشارکت داشته‌اند که تعداد نویسندگان در هر مقاله از حداقل ۱ تا حداکثر ۲۰ نفر متغیر بوده است.

از نظر تعداد کلیدواژه‌های معرفی شده در هر مقاله، داده‌ها از به‌کارگیری ۳۰۵۵۸ کلیدواژه در ۷۵۷۱ مقاله‌ی مورد بررسی حکایت می‌کند که از این تعداد ۱۱ کلیدواژه (۰/۳ درصد از کل کلیدواژه‌ها) به نام قرآن اختصاص دارد و در هیچ یک از مقاله‌ها از کلیدواژه‌ی نهج‌البلاغه استفاده نشده است. البته در ۱۳ مورد از مقاله‌ها، قرآن در بخش منابع مورد استناد، یکی از مراجع قرار گرفته است (۲۴ - ۳۶). در مجموع گفتنی است که ۱۶ مقاله از مقاله‌های منتشرشده، در ۴ مجله از ۴ دانشگاه مختلف چاپ شده، که این مقاله‌ها مربوط به دانشگاه‌های علوم پزشکی مشهد، قم، تهران و گناباد؛ و هر یک به ترتیب با ۸، ۵، ۲ و ۱ مقاله بوده است.

از نظر وضعیت استفاده از آیات قرآن کریم، پردازش داده‌ها نشان‌دهنده‌ی آن بود که در ۱۶ مقاله (۰/۲ درصد از کل مقاله‌ها) از آیات قرآن کریم استفاده شده بود؛ اما از نظر تعداد

جدول ۲. توزیع فراوانی ویژگی‌های مقاله‌های دارای استناد به قرآن کریم و نهج‌البلاغه

متغیر	سطح	فراوانی	درصد
موضوع مطالعات	تغذیه	۵	۳۱/۲
	مامایی و پرستاری	۴	۲۵
	پزشکی	۳	۱۸/۷
	اخلاق	۲	۱۲/۵
	روان‌شناسی	۲	۱۲/۵

متغیر	سطح	فراوانی	درصد
جمعیت مورد مطالعه	کتاب‌ها و مقاله‌ها	۱۳	۸۱/۳
	افراد	۲	۱۲/۵
	بیماران	۱	۶/۲
نوع مطالعات	مروری	۱۳	۸۱/۳
	پژوهشی	۳	۱۸/۷
ابزار مطالعات	چک‌لیست و فرم محقق ساخته	۱۳	۸۱/۳
	پرسش‌نامه	۳	۱۸/۷

بحث

استفاده از آیات و روایات یا دیگر مضامین مذهبی باشیم؛ اما برخلاف انتظار، چه در کشور ما، چه در بسیاری از کشورهای اسلامی، وضعیت موجود از شرایط متفاوتی حکایت می‌کند و آن‌چنان‌که شایسته است به آموزه‌های دینی و مذهبی در بهبود و ارتقای سلامت فردی و اجتماعی استناد نشده است (۴۶). البته سهم اندک تولیدات علمی نخبگان مسلمان در عرصه‌ی بین‌المللی و سهم به مراتب کمتر در علوم اسلامی را در شکل‌گیری چنین وضعیتی نباید از نظر دور داشت (۴۷). نتایج این پژوهش همسو با یافته‌های گذشته، بیانگر نقصان میزان پژوهش‌ها و به تبع آن انتشارات علمی با بهره‌گیری از قرآن و نهج‌البلاغه در مجلات علوم پزشکی کشور (انتشار ۱۶ مقاله با ۲۱۸ استناد به قرآن در مقابل ۷۵۷۱ مقاله با بیش از دویست هزار استناد در یک دوره‌ی یک ساله) است. نتیجه‌ی که از جهاتی دارای پیامی مشابه با یافته‌های نوری و زارع فراش‌بندی است. در پژوهش یاد شده که به بررسی عملکرد محققان مسلمان در انتشار مقاله‌های مرتبط با قرآن کریم در حوزه‌ی علوم پزشکی در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس^۱، طی سال‌های ۱۹۶۰ تا ژانویه‌ی ۲۰۱۱ میلادی پرداخته، آمده است که تنها ۷۷ مقاله‌ی مرتبط با قرآن در حوزه‌ی علوم پزشکی از میان چند هزار مقاله‌ی انتشار یافته در این بازه‌ی زمانی بازیابی شده است (۴۸). در بررسی خاصه و همکاران با عنوان «بررسی و تحلیل پژوهش‌های قرآنی در عرصه‌ی بین‌المللی آی.اس.آی^۲» مشخص شد که کل تولیدات علمی در حوزه‌ی قرآنی در سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۱ میلادی، ۲۶۲ مدرک بوده که از این تعداد فقط ۱۵ مورد (۵/۱۴ درصد) به کشور ایران تعلق داشته است. در پژوهش اخیر گرچه از نوعی رشد در تولیدات مرتبط با قرآن پس از سال ۲۰۰۵ میلادی سخن به میان آمده است؛ به ادعای نویسندگان، جایگاه پژوهش‌های قرآنی در ایران دارای وضعیت مطلوبی نیست؛ چراکه از میان بیش از یکصد و شانزده هزار مقاله در مجله و همایش (۱۱۶۱۸۹ مدرک علمی) در این

از آنجاکه اسلام بر موضوع بهداشت و سلامت تأکید فراوانی کرده، تا بدانجا که نظافت را جزئی از ایمان و آن را لازمی برخوردار از ایمان در مسلمانان معرفی کرده است، انتظار می‌رود که در دین اسلام و کتاب آسمانی آن یعنی قرآن کریم، آموزه‌های فراوانی در زمینه‌ی تأمین، حفظ، بازگرداندن و ارتقای سلامت وجود داشته باشد. البته علاوه بر آیات کریم قرآنی، انتظار می‌رود که احادیث بسیاری از پیامبر اکرم (ص) و امامان معصوم (علیهم‌السلام) نیز در اختیار باشد (۳۷). همچنین، کتاب ارزشمند نهج‌البلاغه نیز منبعی برای تحقیق و پژوهش صاحب‌نظران درباره‌ی مسائل مختلف فردی، اجتماعی و حتی سلامتی محسوب می‌شود (۳۸). بر این اساس حضرت علی (ع) با هدف انسان‌سازی در گرو حیات طیبه، گستره‌ی سلامت را در حیطه‌های جسم، روح، روان، فرد، اجتماع، سیاست، دنیا و آخرت مطرح می‌کند و بُعدهای مختلف سلامت را به هم پیوسته و بر یکدیگر مؤثر می‌داند. علاوه بر این، نقش سلامت قلب و روان و باور به عالم غیب و تخلق به اخلاق انسانی را نیز در سلامت فرد و اجتماع اثرگذار می‌داند (۳۹). یکی از مسائلی که در حکمت‌های مختلف نهج‌البلاغه بر آن تأکید شده، توجه به بهداشت روان و بهبود کیفیت زندگی است. حضرت علی (ع) بر بسیاری از مفاهیم و آموزه‌هایی که امروزه روان‌شناسان در بهداشت روان به آنها پرداخته‌اند، در نهج‌البلاغه تأکید فرموده است (۴۰). از جمله مؤلفه‌های بهداشت روان که در نهج‌البلاغه آمده است و حضرت آنها را تقویت‌کننده‌ی سلامت جسمانی و عامل پیشگیری‌کننده از بیماری‌ها می‌دانستند عبارت است از: کار مطلوب و فعالیت اقتصادی مناسب (۴۱ و ۴۲)، احساس خود ارزشمندی (۴۳)، موقعیت و نقش و منزلت اجتماعی (۴۴)، روابط اجتماعی سازگار (۴۵) و تقوای قلب. از این‌رو، انتظار آن است که در تدوین مقاله‌های علمی در حوزه‌ی پزشکی، بهداشت و سلامت نیز تا حد پذیرفتنی، شاهد

^۱ Scopus

^۲ ISI

پایگاه، طی سال‌های مذکور، فقط ۱۵ مدرک (۰/۱۳ درصد) مربوط به پژوهش‌های قرآنی بوده است (۴۹).

گفتنی است در پژوهش تیرگر و همکاران، میزان استفاده از منابع مذهبی در تدوین پایان‌نامه‌های پزشکی و دندانپزشکی کمتر از ۰/۱ درصد گزارش شده است (۱۳). نتایج پژوهش حاضر درباره‌ی بهره‌گیری از کتاب شریف نهج‌البلاغه نیز نشان داده که در هیچ مقاله‌یی از خطبه‌ها، حکمت‌ها و یا نامه‌های نهج‌البلاغه استفاده نشده است. یافته‌ی اخیر با نتایج پژوهشی با عنوان «وضعیت بهره‌گیری از قرآن و نهج‌البلاغه در بروندادهای علمی حوزه‌ی علوم پزشکی» تشابه و انطباق بالایی دارد. در پژوهش یادشده میزان استناد به نهج‌البلاغه در همه‌ی مقاله‌های یک نشریه‌ی علوم پزشکی، طی دوره‌ی ۲۲ ساله، ۲ مرتبه (۰/۱ درصد) گزارش شده است (۲۳).

یافته‌های حاصل از پژوهش دیگر تیرگر و همکاران که در سال ۱۳۹۳ با هدف بررسی وضعیت استفاده از کلیدواژه‌های مذهبی (در عنوان، چکیده و کلیدواژه‌ی مقاله‌ها) در بیش از ۱۳ هزار مقاله‌ی منتشرشده‌ی ۱۲۶ نشریه‌ی فارسی زبان وابسته به ۴۷ دانشگاه علوم پزشکی کشور طی دو سال ۱۳۹۱-۱۳۹۲ انجام شده، نشان داده است که در ۸۲ اثر (۰/۶ درصد از کل مقاله‌ها) واژه‌های منتخب مذهبی به کار رفته بود که بالاترین فراوانی واژه‌های به کار رفته متعلق به واژه‌ی قرآن با فراوانی ۱۹ مرتبه (۰/۱ درصد) بود (۲).

همچنین در پژوهش دیگری از تیرگر و همکاران (۱۳۹۵) درباره‌ی وضعیت استفاده از واژه‌ی قرآن در خلاصه‌ی مقاله‌های همایش‌های بهداشت محیط، واکاوی ۲۹۲۸ خلاصه‌ی مقاله که در ۱۶ دوره همایش بهداشت محیط، طی ۱۶ سال معرفی شده، نشان داده که ۵ خلاصه‌ی مقاله (۰/۲ درصد از مجموع مقاله‌های معرفی‌شده) درباره‌ی قرآن منتشر شده که هر ۵ مقاله در حوزه‌ی کلیات بهداشت بوده است (۲۰).

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به دسترسی نداشتن به تعدادی از تارنماهای مجلات در زمان بررسی اشاره کرد که از طریق مراجعه به پایگاه‌های اطلاعاتی سعی در برطرف کردن آن شد.

نتیجه‌گیری

در مجموع یافته‌های این پژوهش نشان داده است که میزان استفاده از منابع معتبر و موثق قرآن کریم و نهج‌البلاغه، در مقاله‌های حوزه‌ی علوم پزشکی، وضعیت رضایت‌بخشی نداشته و طبقه‌ی علمی و دانشگاهی جامعه، به‌طور چشمگیری از این

منابع در آثار علمی خود بهره نمی‌برند. با توجه به تردید نداشتن پژوهشگران در جایگاه والای قرآن کریم و نهج‌البلاغه و از سویی اطمینان از سرنخ‌های فراوان موجود در این دو کتاب گران‌قدر، به احتمال ریشه‌ی چنین وضعی را می‌توان ناشی از نداشتن دسترسی مطلوب آنها به اطلاعات دقیق و طبقه‌بندی شده و یا آشنایی نداشتن آنان با روش‌های صحیح استخراج مطالب علمی از این منابع برشمرد.

البته وجود برخی موانع بر سر راه استفاده‌ی گسترده‌تر از کتاب‌های ارزشمند فوق مانند کمبود منابع معتبر به‌منظور آموزش روش‌های قرآن‌پژوهی و پژوهش در نهج‌البلاغه (با تأکید بر علوم پزشکی)، نبود ارتباط مطلوب بین استادان دو حوزه‌ی معارف اسلامی و علوم پزشکی و همچنین آشنانبودن استادان و دانشجویان با حوزه‌های قابل بحث و تحقیق در این کتاب‌ها را می‌توان از دیگر عوامل تأثیرگذار در رویارویی با چنین وضعیتی برشمرد.

با توجه به یافته‌ها و مطالب یادشده پیشنهاد می‌شود از طریق سازوکارهای مناسب مانند برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت ارتقای آگاهی استادان و دانشجویان درباره‌ی مضامین بهداشت و سلامت در میان آیات قرآن کریم و نهج‌البلاغه، تلاش و تدابیر لازم برای آشنایی استادان و دانشجویان با اصول و روش‌های پژوهش در این کتاب‌های ارزنده به کار بسته شود. همچنین از طریق برگزاری همایش‌های مشترک، درباره‌ی شیوه‌های توسعه‌ی فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و تبلیغی بحث شود و در همین راستا راهکارهای مناسبی به‌منظور بسط استفاده از قرآن کریم و نهج‌البلاغه در آثار علمی مختلف ازجمله مجلات علوم پزشکی اندیشیده شود.

قدردانی

این مقاله برگرفته از طرح تحقیقاتی مصوب مرکز تحقیقات طب، قرآن و حدیث دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله (عج) در تاریخ ۷ دی ۹۴ و با کد اخلاق IR:BMSU.REC.1395.397 است که به پاس حمایت مالی برای انجام این پژوهش از این مرکز قدردانی می‌شود.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی این پژوهش ندارند.

References

1. Khanjani N, Khaldari F, amiri N. The viewpoint of Quran about the risk factors of non-communicable diseases. *The Journal of Teb Va Tazkiyeh*. 2015;23(3 and 4):87-100. (Full Text in Persian)
2. Tirgar A, Aghalari Z. Tendency to religious issues in scientific outputs of medical sciences. *Islam and Health Journal*. 2014;1(3):35-40. (Full Text in Persian)
3. Ghorbanian M, Fesharaki F. Strategies to enhance self-care behaviors in Islamic teachings. *The Journal of Teb Va Tazkiyeh*. 2016;24(2):71-82. (Full Text in Persian)
4. Rezaei HR. Objectives and methodology of medical verses. *The Journal of Qur'an and Science*. 2008;2(2):67-41. (Full Text in Persian).
5. The Holy Quran, Surah Al-Moddaser, Verse 4.
6. The Holy Quran, Surah sad, Verse 42.
7. The Holy Quran, Surah Al -Vaghe, Verse 79.
8. The Holy Quran, Surah Al -Baghare, Verse 57.
9. Alaei H, Rezaei HR. Medical Wonders and Miracles in the Quran. *The journal of Quran and Science* 2011;6(8):1-15. (Full Text in Persian)
10. The Holy Quran Surah Al-Haje, Verse 5.
11. The Holy Quran Surah Al-Mominon, Verse 12.
12. Esmaeili A, Hosseini SM, Mahdian F, Rezaeian M, Hadavi M. Teachings of the Quran in maintaining and promoting the fourth dimension of health (spiritual health): A review study. *The Journal of Teb Va Tazkiyeh*. 2016;24(1):9-18. (Full Text in Persian)
13. Tirgar A, Yaminfirooz M, Nikkhah A, Mousavi A. Using religious resources among graduate students' thesis in medical sciences. *Journal of Babol University of Medical Sciences*. 2013;15(1):89-93. (Full Text in Persian)
14. Reyshahri M. *MizanulHikmah*. 7th ed. Qom: Dar al-Hadith Cultural-Scientific Institute. 2009; p: 459. (Full Text in Persian)
15. Imam Ali (PBUH). *Nahjul-Balagha*, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. saying 225. (Full Text in Arabic)
16. *Nahjolbalagheh*. Translated By M. Dashti, Imam Ali (PBUH). *Nahjul-Balagha*, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. saying 373. (Full Text in Arabic)
17. Hedayati SMR, Abdollahifard GR. Philosophical explanation of illness and treatment from the perspective of Imam Ali (AS). *The Journal of Teb Va Tazkiyeh*. 2016;24(2):53-64. (Full Text in Persian)
18. Imam Ali (PBUH). *Nahjul-Balagha*, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. saying 8. (Full Text in Arabic)
19. Marzband R, Afzali MA. The Orientation of Health Nutrition with Emphasis on Quran Teachings. *Journal of Religion and Health*. 2013;1(1):9-18. (Full Text in Persian)
20. Tirgar A, Habibzadeh Y, Aghalari Z. Monitoring of the scientific outputs of medical sciences according to using of the Quran. *Teb va tazkie*. 2017;25(3):129-36. (Full Text in Persian)
21. Zaki MA. Investigate the content of the research trends in scientific journals Management. *Knowledge Management*. 2006;75(1): 43-74. (Full Text in Persian)
22. Tirgar A, Abolghasemi MB, M. Y. Citation analysis of Medical Student thesis: before and after the availability of digital library. *Iranian Quarterly of Education Strategies*. 2013;5(4):237-42. (Full Text in Persian)
23. Tirgar A, Habibzadeh Y, YadollahPour MH. Using Quran and Nahj olbalagheh in Scientific outputs of medical sciences. *Islam and Health Journal*. 2014;1(2):22-6. (Full Text in Persian)
24. Bayyenat S, Ghazizade Hashemi SA, Purbaferani A, Saeidi M, Khodae Gh H. The Importance of Breastfeeding in Holy Quran. *International Journal of Pediatrics*. 2014;2(4.1):339-47.
25. Purbafrani A, Ghazizade Hashemi SA, Bayyenat S, Taghizade Moghaddam H, Saeidi M. The Benefits of Honey in Holy Quran. *International Journal of Pediatrics*. 2014;2(3.3): 67-73.
26. Farhangi H, Ajilian M, Saeidi M, Khodaei GhH. Medicinal Fruits in Holy Quran. 2014. *International Journal of Pediatrics*. 2014;2(3.2): 89-102.
27. Saeidi M, Ajilian M, Farhangi H, Khodaei Gh H. Rights of Children and Parents in Holy Quran. *Medicinal Fruits in Holy Quran. International Journal of Pediatrics*. 2014;2(3.2):103-13.
28. Ghazizadeh Hashemi AH, Ajilian Abbasi M, Hoseini BL, Khodaei GhH, Saeidi M. Youth Suicide in the World and Views of Holy Quran about Suicide. *International Journal of Pediatrics* 2014;4(4.2):101-8.
29. M. HM. Philosophy of Fasting in Quran and Islamic Narratives and its Relationship with Human Health, Based on Scientific Notions. *J Fasting Health*. 2014;2(2):71-5.
30. Izadi A R, Ebrazeh A, Drikvand J, Pouladchang M. Hospital Employees' Knowledge of Enjoining Good and Forbidding Evil. *Health Spiritual Med Ethics*. 2014;1(2):12-9.
31. Mehrandasht A, Akbar Famil Rouhany S A, Isfandyari-Moghaddam A. Content of information ethics in the Holy Quran: an analysis. *Health Spiritual Med Ethics*. 2014;1(2):20-8.
32. Hashemi B, Dadkhah Tehrani T. Properties of cucurbita pepo l. In islamic persian medicine. *Health*

- Spiritual Med Ethics. 2014;1(3):24-8.
33. Khansanami S, Alinoori A. The Study of the Various Types of Healing and Their Relationship with Prayer as Explicated in the Quran and the Tradition. Health Spiritual Med Ethics. 2014;1(3):29-33.
34. Sharif Mousavi F, Ghobari Bonab B, Pour Karimi J, Rashidi M. The Role of Trusting in God in Predicting Mental Health of Tehran University Students. Health Spiritual Med Ethics. 2014;1(4):2-9.
35. Mohammadi Laini MB, S. G. Drug Resistance versus Spiritual Resistance: A Comparative Analysis from the Perspective of Spiritual Health. Health Spiritual Med Ethics. 2014;1(4):29-42.
36. Rady M Y, L. VJ. The moral code in Islam and organ donation in Western countries: reinterpreting religious scriptures to meet utilitarian medical objectives. Philosophy, Ethics, and Humanities in Medicine. 2014;9(11):2-9.
37. Rezakhani Moghaddam H, Shojaeizadeh D, Asadi A, Dargahi A. Explain health education methods using Islamic approach. Islam and Health Journal. 2015;2(1):39-44. (Full Text in Persian)
38. Fani M EM, Abdoljabbari M, Atashzadeh-Shoorideh F, M. K. Spiritual health in an Spiritual-growing social context from Nahj al-Balagha perspective. Journal of Reaserch on Religion & Health. 2016;2(4):55-62. (Full Text in Persian)
39. Ziaodin Olianasab S. Nahj al-Balagha; Herald of Health. Journal of Reaserch on Religion & Health. 2016;2(4):1-4. (Full Text in Persian)
40. Yadollahpour MH, Fazeli Kebria M. A comparative study of the concept of spiritual intelligence in terms of psychology and Islam, Babol University of Medical Sciences. Islam and Health Journal. 2014;1(1): 48-57. (Full Text in Persian)
41. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 176. (Full Text in Arabic)
42. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. . Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 225. (Full Text in Arabic)
43. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Saying 342. (Full Text in Arabic)
44. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Letter 53. (Full Text in Arabic)
45. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha TbD, M. Qom: Mashhoor; 2006. Letter 31. (Full Text in Arabic)
46. Methodology of research on religion and health: Islamic health promotion, Regional Conference on Health Research in the Quran. 2010, http://www.civilica.com/Paper-YUMHANDQC01-YUMHANDQC01_004.html. (Full Text in Persian)
47. Salarvand SH, Pournia Y. Perception of Medical University Members from Nutritional Health in the Quran. 2014; 16(4): e10846. Iran Red Crescent Med J. 2014;16(4):1-8.
48. Noori R, Zare Farashbandi F. Evaluating of Muslims Researchers Performance in Publishing of Articles Related to Holy Quran in Medical Sciences Field and Citation Analysis of Them in Scopus Database. . Quran Med. 2012;1(4):126-31. (Full Text in Persian)
49. Khasa AA, Ahmadinejad F, Hijazi S. A study and analysis of the Quranic researches in international arena (ISI). The Journal of Qur'an and Science. 2012;6(10):145-66. (Full Text in Persian)